

En transubstantiatione potest duobus modis, uno modo quod sit ad substantiam, ut per ipsam accipiente esse, alio modo ut sit ad substantiam, ut per ipsam accipiente esse hinc; prima potest dici productiva fuit termini ad quem, secunda adductiva; quia per ipsam adducitur terminus, ut sit hic transubstantiatione primo modo non potest esse ad substantiam, quia præfuit, quia non videtur posse nisi secundum esse suum antiquum, sed secundo modo bene potest esse in præxistens, quia potest fieri de novo præfens hic, ubi sicut terminus a quo, manens tamen ubi erat prius; ita Scotus loc. c. unde ad hanc transubstantiationem requiritur, ut corpus Christi fiat præfens veræ, & realiter accidentibus panis, ita ut corpus quod prius non erat præfens sub accidentibus, post consecrationem fiat prætens, & terminus formalis transubstantiationis sit substantia corporis Christi secundum suum esse substantiale antiquum, & præxistens, relatione vero præstabilitatis in corpore Christi fundata, & ad species terminata sit terminus concomitans, quatenus transubstantiatione adductio includit mutationem quamdam ad simplicem presentiam circa terminum ad quem, ratione cuius potest esse, ubi non præfuit, & præf. terminus a quo, ut Doctor declarat loc. cit. ita statim q. 13. cit. art. 2. & ex professo defendimus, & art. 3. solvimus objectiones contra transubstantiationem adductas.

43 Secunda difficultas est, An præsentia sacramentalis Christi ad species præter inseparabilem eorum præfentiam ex pacto divino inclusa etiam aliquam unionem physicam corporis, & sanguinis Christi sub speciebus. Affirmant Thomistæ, & plures Recentiores dicentes idem præsentia sacramentalis Christi ad species haberet per unionem physicam formalem similem illi, quam habebat substantia panis, & vini cum eisdem accidentibus, dempta inherenter; ita ut Christus incipiat esse sub speciebus non solum per simplicem præfentiam, sive coextensionem, fed etiam per unionem quadam, qualiter atque substantia panis concomitantia est anima, sanguis, Verbum unitum corpori, & anima, & quantitas corporis, & qualitas naturalis ejus, & scientia, & gratia anima, & similia. Sub specie autem vini primi, & ex verborum est sanguis, concomitante sunt anima, corpus, & Verbum. & accidentia sanguinis, & aliorum concomitantium.

Et hoc tota doctrina Scotti confirmata est in Conc. Trident. fess. 13. c. 3. ubi disertè docte animam esse sub utraque specie per concomitantiam his verbis dicens. Verum Christi corpus, utrumque eius sanguinem sub panis, & vini specie una cum ipsius anima, & dividite existentes sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub specie vini ex vi verborum; plam autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animam, sub utraque vi naturali illis connectiones, & concomitantia, qui partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit non amplius morituri, inter se copulantur, & dividitatem quoque propter admirabilem illam eum cum corpore, & anima hypotheticam unionem; quapropter verisimum est tantumdem sub altera specie, atque sub utraque contineri; totus enim & integer Christus sub panis specie, & sub quavis eius speciei parte totus item sub vini specie, & sub quavis eius speciei parte existit. Ita discutit. Conc. loc. cit.

44 Quarta difficultas est, an Christus in Eucharistiæ propriam retinet quantitatem, & eamdem figuram, quam habet in Cœlo. Hoc etiam sufficiens deelata vinitus q. 11. cit. art. 2. ubi diximus cum Scoto dist. 18. cit. quæst. 1. & et communis Theologorum sententia, substantiam corpoream Christi existere in Sacramento cum illa partium distinctione, & organizatione, quo corpori humano connotariat est, & quia convenienter ipsi Christi in se, unde habet corpus Christi in Eucharistiæ omnes suas partes distinctas, & ordinatas modo, quia illi habet in se, quam extentionem vocat Doctor partium in ordine ad se, & ait separari posse ab extentione eandem partium in ordine ad locum, ita quod in uno etiama puncto loci possit totum corpus existere cum hac distinctione, & dispositio ne partium in ordine ad se. Hinc distinguunt Doctor duplē positionem, una dicta ordinem partium in toto, altera est communitatio partium corporis contenti ad partes corporis contingentes, prima positio, & extensio est differentia quantitatis, & de ejus efficiens; altera vero est de predicatione situs, & ei modis quantitatis, quo corpus communiterat loco, & est respectus extrinsecus adveniens. Quoniam vero omne absolutum alteri absolute comparatum potest esse sine respectu extrinsecus adveniens, utpote qui non necessarium sequitur extrema, ut respectus intrinsecus adveniens; ita potest quantitas corporis Christi ex praesentis quantitatibus panis, & modum quantitatuum non habere, secundum quem ei communitur, unde licet corpus Christi in comparationem ad quantitatibus hostie habeat respectum intrinsecus adveniens inequalitatis, nam est maior corpus Christi, non tamen habet respectum extrinsecus communitatis ad quantitatibus hostie, qui tam corpus Christi est in tota quantitate hostie, & totum in qualibet illius parte, quod etiam dicunt debet de fungo vel sanguine relispera quanta vini secundum proportionem. Sic pariter distinguenda est duplex figura in corpore quanto, ut significat Doc. 4. dist. 1. quæst. 42. una intrinsecus, & quantitatis, quam alii organicas appellant, qui fundatur in positione de genere quantitatis; altera extrinsecus, & situalis, qui fundatur in positione de genere situs; prima consistit in tali unione, & iordine talium partium inter se, ratione cuius inter illam, & illas partem medianum plures, vel pauciores; altera vero est talis dispositio partium in ordine ad locum, quis, scilicet, caput est sursum, pedes deorsum, manus ad latera, & sic de aliis. Quis ergo illa attenditur penes ordinem partium in toto, & ad se invicem, illa penes ordinem partium in loco, id est corporis accidentia per

excellentes, ut alii communiquerent, qualiter intercedere dicunt inter ferrum, & magnetem illud sibi copulantem, ut loc. cit. si ostendimus Adversariorum responsa reficiendo, & objecta solvendo art. 2. quæ ibi videntur possunt. Nec tandem valeat dicere cum aliquibus hanc unionem esse ineffabilem, & inexplicabilem; quia sic clidi possint omnes difficultates circa fidem mysticam contingentes, quod est contra Apostoli monitum dicentes, nos esse debere paratos de illis ratione reddere, quantum fieri potest ex principio fidei.

45 Tertia difficultas est, quid ponatur in hoc Sacramento,

ex vi verborum, & per concomitantiam. Hoc etiam sufficiens declaravimus dist. 3. cit. quæst. 1. n. ar. 1. in fine, ubi diximus,

quod licet corpus Christi sit sub utraque specie, & in qualibet ejus parte, non tamen eodem modo est sub una, atque sub altera secundum corpus, & sanguinem, ut docet Scoto dist. 10. citato quæst. 4. & fati patet ex dictis de forma consecrationis in superioribus, & art. preced. num. 37. nam sub specie panis ex vi

consecrationis, & primario tantummodo est corpus per conco-

per accidens, ac proinde ab ipso separabilis, illam vero semper secundum etiam existens in loco invidibiliter. Et ideo de figura intrinseca, & quantitativa dicendum est eadem, quam Christus habet in Cœlo, etiam in Eucharistiæ retinere, quia licet ibi partes corporis eius sint in eadem spati parte, habent tamen tam ordinem unionis inter se, ut ratione illius caput immediatè fit unum collo, non manibus, vel pedibus, & ratione enjus etiam tales exigunt localem dispositionem, si connotari alio modo locentur, ut caput est sursum, pedes deorsum, & sic de aliis. Ita discutunt Suarez disp. 48. fæc. 1. Card. de Lugo disp. 8. fæc. 2. & alii Recentiores.

46 Quinta difficultas est de actione, & passione accidentium in Eucharistiæ, an, scilicet, accidentia in Eucharistiæ possunt habere quamcumque actionem, & passionem, quam pertinuerant habere in subiecto, de qua quatione latè agimus disp. 5. cit. quæst. 15. & quod pectat ad actionem diximus ibi art. 1. omnes actiones, quas predicta accidentia possunt cauare, dum subiecto inherenter, per solum influxum accidentalem, possunt etiam cauare in Eucharistiæ, ut Scotus docet 4. dist. 13. q. 3. & et communis Theologorum sententia; & ratio est, quia accidentia Eucharistiæ eamdem retainunt naturam, quam prius habebant conjuncta; ergo possunt agere per se sola quicunque poterant, dum in subiecto erant; consequentia pater, quia forma manens eadem in eamdem habet virtutem, & consequenter ejusdem actionis principium esse potest.

Confirmatur, quia inherenter in subiecto erat solum necessaria, ut in rerum natura existenter; sed in Eucharistiæ perfectè existunt per divinam virtutem; ergo agere poterunt quecumque antea poterant, eti si non sint in subiecto: & ut ad singularia descendamus, diximus ibidem accidentia Eucharistiæ eadem actiones intentionales exercere posse, quas ante haec est producere oportet, & possunt conjuncta; ut experientia docet, tangunt enim, vident, gustant, odorant, &c. Item efficere possunt omnem accidentalem alterationem, quae antea poterant in subiecto exterum, nam calefaciunt, frigesciunt, species vini in magna quantitate inebriant, eti efficiunt maximam activitatem, possente ultimo disponere ad formam substantialem de novo dignandum, & ad proximum corrumpendum. Ratio est, inquit Doctor d. 12. quæst. 3. citat. lit. le, quia quando aliqua forma est totale principium actionum respectu actionis aliquas, si illa manet per se sub modo convenienti ad agendum, potest esse principium ipsius actionis; sed qualitas est principium formale, & totale utriusque actionis, qui sibi competere potest, scilicet realis in paucum ipsum alterando, & intentionalis in sensu; & quando est separata a subiecto, est tamen in quantitate sive habent extensionem, sicut ante separationem a substantia, atque adeo manet sibi modo convenienti ad agendum, qui ei modus extensionis; ergo potest esse principium utriusque actionis; major pater, qui tota principio polito, & sub ratione, quia natum est esse principium, producere potest illud, cuius est principium minor de actione intentionali pater, quod enim accidentia sunt principium totale sensationis, manifestum est, accidentia enim sunt illa, quia immediate per se subiectum sensibus substantia verò non nisi per accidentem, scilicet, medianibus ipsiis accidentibus, & hinc provenit accidentia separata eodem modo sensu immutare, sicut quando erant conjuncta. Hoc item etiam probatur de actione reali, quia illa forma est principium totale actionis, qui est principium affirmandi sibi paucum; sed accidentia separata in Eucharistiæ sunt huiusmodi pater in actione reali, ut pater de frigideitate, que ab accidentibus vini producitur in alio vino, hinc enim est totaliter similis frigideitatibus predictis; & ergo &c.

47 Tertia quod spectat ad passionem diximus q. cit. art. 2. species Eucharistiæ ab agente creato mutari posse secundum locum, ut docet Scotus dist. 12. cit. quæst. 4. lit. E. quia Sacerdos huc, & illuc hostiam disert, & hostia sibi derelicta deorsum cadit ex impetu propriæ gravitatis, principium enim internum, quo gravis moventur deorsum el gravis, ut dictum est disp. 3. in lib. de Cœlo q. 2. Rursus moveri posse motu alteratio, ut caleferi, & frigiferi, & hoc ab agente naturali, ut docet Doctor loc. cit. quia substantia ipsa transmutatur ab agente naturali mediante quantitate, siquidem mutationes naturales sunt per contactum physicum, & corporeum; ergo prius fit mutatio in quantitate quam in substantia, atque adeo quantitas separata à substantia non minus ad qualitatem poterit, immediate agente naturali, transmutari. Tandem diximus etiam ibi species Sacramentales transmutari posse ab agente naturali motu rarefactionis, & condensationis, & probavit ex iam dictis de rarefactione, & condensatione disp. 4. de generat. & corrupt. q. 5. ubi docuimus tamquam probabilis, & menti Doctoris confirmationem, non acquiri per eas, veluti per se terminum, nisi novam

QUÆSTIO QUARTA.

De effectibus Eucharistiæ.

48 C **ERTUM EST**, ac de fide Sacramentum Eucharistiæ dignè suscepimus suum confesse effectum; idque ex opere operato, ut de omnibus Sacramentis nove legis juxta definitum fuit in Conc. Florent. in decreto de unione Armenorum, & rursum in Tridentino in universalis quidem de omnibus fess. 6. c. 7. & fess. 7. can. 6. & 8. in particulari verò de Eucharistiæ Sacramento fess. 3. c. 2. In praefenti igitur questione inquendum est, quinam sint effectus Eucharistiæ in particulari, & quomodo, ac tempore ab ea conferuntur, & quæ dispositiones ad dignam hujus Sacramenti susceptionem sint necessariae, quod hic præstabilitus breviter percutendo, quæ de hoc latè disputavimus disp. 3. cit. q. 17.

ARTICULUS PRIMUS.

Qui sunt effectus Eucharistiæ, & quomodo ab ea causantur,

49 **R**IMON convenit Doctores, ut dictum est l. c. primum, & per se effectum hujus Sacramentis esse secundum gratiam, seu augmentum gratiae. Ratio est, quia hoc est Sacramentum vivorum, non verò mortuorum, ut clare deducitur ex illo Job. 6. Qui manduca me, & ipso vivo proprie me, & sicut manduca, & sicut vivo proprie me, ita hoc Sacramentum vitam spiritualiter gratie augebit, quam supponit, cum infinitum sit per modum cibi, & porus; cuius finis est spiritualis anima nutritio. Unde sicut nutritio corporalis vitam corporalem supponit, ita nutritio spiritualis anima, qua sit virtus huius Sacramenti, vitam spiritualem supponit, ac proinde appellatur Sacramentum vivorum, quia ex institutione sua gratiam in insufficiens supponit, cibus enim non datur mortui, sicut refugant, & ad vita revocantur, sed canticu in vivis, nemoriantur, & in vita conferuntur, & augeantur. Confirmatur, quia in pluribus Conciliorum definitum est, & Theologoi communiter docent, hoc Sacramentum per se, & ex institutione sua peccatum mortale non remittit, nec primam gratiam conferuntur, sed per modum cibi, & porus infinitum est; & per modum cibi, & peccati mortalis remissionem; ergo primarius, & per se illius effectus, ad quem infinitum est, est gratia augmentum, non verò ipsa prima gratia habitualis. Notanter autem dicitur hunc esse primarium, & per se illius effectum; ac ex institutione sua, quia ut diximus q. 17. cit. art. 1. n. 397. in aliquo calo valut per accidens, scilicet, medianibus ipsiis accidentibus producentur; & hinc enim est totaliter similius frigidiitatibus predictis; & ergo &c.

57 Tertiæ difficultas est, quo jure Sacramentis confessio sera communione premitenda sit in qua res extant sententiae. Prima docet esse iuris divini naturalis, quia reverentia huic Sacramento debita exigit hominem, quantum possibile est, digne ad illud accedere, & non injuria inferatur tanto Sacramento, quod per se statum gratiae requirit, nullum autem certius remedium est ponendi se in statu gratiae, quod proinde digne accedendi ad hoc Sacramentum, quam Sacramentis confessio, ut de se patet, cum ad perfectam contritionem difficultus, & rari perveniant. Hic tamen dicendi modus communiter non recipitur, quia non semper tenetur homo in suo operationibus certiora adhibere media præsternit quando medium certius omne dubium apposuit, & adhuc non tollit, ut est in proprio casu, in quo neque Sacramentis confessio omne dubium collit, quod peccatum sit remissum, cum etiam dubium sit, in ad confessionem Sacramentalem cum sufficienti dolore accessamus ad tale Sacramento requirit. Quare absolute loquendo huius oblationi satificare potest homo per solam contritionem de peccato commissio, quia per hanc non solum omnium mortalium remissionem confequitur, sed gratiam ipsam, per quam formulariter fit iustus, & sanctus. Secunda sententia assertio huiusmodi præceptum esse divinum positivum à Christo statutum, & à Paulo traditum, & promulgatum verbis illis: 1. ad Cor. 11. propter autem scriptum hunc, Offic. de passo illo edat, & de calice beatus, ita plures Thematia Soto, Suarez, Vazquez, Valentia, Averia, Card. de Lugo, Bernal, & alii. Tertia sententia assertio prædictum præceptum non esse divinum, nec naturale, nec positiuum, hoc est immediate à Christo Domino statutum, sed vel Apolloniu[m], vel præcisè Ecclesiasticum. Ita Scotus noster 4. d. 9. q. un. in fine, ubi hoc præceptum de præmittenda confessione ante fumptionem Eucharistie esse statutum illa lega Apostoli, qui ponitur 1. Cor. 11. probet autem scriptum homo &c. & ait illa verba illi Apostoli, non Christi, cui dicendi modo expreſſe facit Concil. Trid. loc. cit. dum autem communicare volesti reservandum est in memoriam Apostoli, præcepsum probat scriptum homo &c. & probatur ratione evidentiissima, quia ex communione Theologorum consensu præceptum divinum confitendi per se, & mediante non obligat, nisi in articulo mortis, sive ut at Scotus l.c. ad aliquando, quod quando ante specificationem Ecclesie fuit indeterminatum ad quodcumque que ante mortem: ergo per se non obligat ante communionem, quam sententiam sequuntur. Io. Medina, Palatus, Navarulus, Alphonius de Castro, Coninchus, & plures alii & Gavatius egregie defendit q. s. cit. c. 3.

58 Quartæ difficultas est. An ad percipiendum primarium huic Sacramenti effectum, scilicet, augmentum gratiae præter statum iustitiae, & sanctitatis, necessarius sit aliquis devotionis affectus ex pia consideratione precedens. Affirmant aliqui dicentes, quod si talis devotionis affectus ex alijs actuali distractione, aut aliquo actuali peccato venialis impedit, etiam impediri fructum huic Sacramenti, quoniam veniale peccatum opponitur fervori, & devotioni ad perceptionem huic Sacramenti requisitus, praे quia opinione citatur Alesius, D. Bonaventura, Durandus, Caietanus, & alii antiquiores, quorum præcipuum fundamentum est, quia SS. Patres ad effectum huic Sacramenti percipiendum magnam animi devotionem, charitatis fervorem, vel quid simile postulare videtur. Tum quia hoc Sacramentum institutum est per modum cibi, & potus, qui viventes non nutrunt abso[lu]to proprio actu vitali ipsius viventis. Communis tamen, & probabilior sententia est, ut diximus disp. 3. c. 17. ar. 2. ab initio, quod ad percipiendum huic Sacramenti fructum, scilicet, augmentum habitus gratiae, & sanctitatis in sufficiente Eucharistia, præter statum gratiae nulla alia actualis devotionis requiriatur, ita ut efflus nullatenus impedit aliquo peccato veniali vel mentis distractione; ita colligitur ex Scoto d. 6. q. 6. & d. 9. quæf. un. & documentum Recentiores ibi citati, & probatur ex Concil. Trid. l.c. ubi ad prædictum necessarium ad hoc Sacramentum effectum gratiae, & sanctitatis, & si sit conscientiam peccati mortalis, quod præmitatur confessio, & nullam aliam Concilium dilutionem regurit. Deinde quod talis effectus nullo peccato veniali impeditur ex eo patet, quia si peccata venialis sunt præterita, & non remissa, virtus huic Sacramenti remitti possunt, si autem sunt præsentia, etiam actu committantur, adhuc cum augmentum gratiae non repugnat, sicut enim in facto esse, & permanenter simul cum ea confundere possunt, ita etiam in fieri non repugnant. Denique quod neque actualis dilatio hunc effectum impletat probatur, quia si voluntaria ex hac parte solus addit cu[m]pan veniale, quod hoc augmentum non impedit, ut modo dictum est, si vero involuntaria, tantò minus impedit; quare ad summum impide posse fertur charitatis, & auxilia actualia, quae tunc virtute Sacramenti tri-

chor.

choustum perficere, si jejunus commodè haberi nequeat, qui Milian ab solvitur, & sacrificium perficit. Hoc autem ita probat Scot. l.c. Quando simul concurrunt duo præcepta, quæ simul servari nequeunt, illud servandum est, quod strictius, & fortius obligat ex regula generali communiter receptus sed præceptum de Sacramento integro sumendo strictius, & fortius obligat, quam præceptum de non sumendo a jejunio, quia hoc est præceptum Ecclesie dum taxat, illud vero est divinum, nempe Christi, qui illud integrum instituit, ac consecrat, integrumque a Sacerdotibus sumi mandavit; ergo illud strictius, & fortius obligat, arce iudeo in eis positis illud servandum est, alero omiffo. Quartus denique casus est, quando post sumptuam ablationem, animadverit Sacerdos aliquas hostiarum à se confeccratora particulas in patenam superferre, illas enim tunc licet absumere potest, ut docent Navarus, Suarez, Coninchus, Bonacina, & alii passim.

59 Primo dabitur, an infantes, & amentes sine huic Sacramentis capaces. Pro parte affirmativa facit, quod in quibdam Ecclesiis olim fuit confuetudo præbendi Eucharistiam parvulis post baptismum, cuius rei pro antiquo tempore meminit Dionys. cap. 3. Eccl. Hierarch. & pro mediis temporibus Alcuinus l. de Divinis Officiis. c. de Sabbato Santosquam confutidine neque condemnat Concil. Trid. fess. 21. cap. 4. ubi ait: Neque demanda se antiquitas, si eum mores in quibdam locis servatis, ne enim Sanctorum illi Patres sui fali probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, &c. Communis tam, & veritatem docet omnes baptizatos etiam infantes esse quidem capaces, ut cum fructu hoc Sacramentum percipere valent, non tamen expedite de facto Sacramentum illi praebere. Et quidem quoad primam partem assertum confat ex Concil. Trid. l.c. dūm enim confuetudinem parvulos communandi non damna in antiquis Patribus, iam sentit Eucharistiam effectum suum posse in illis habere, & hoc etiam ratio ipsa fudat, quia ut confat ex dictis q. præc. art. 2. n. 5. actualis devotio necessaria non est ad fructum hujus Sacramenti percipientium, sed sufficit solus status gratiae, qualis in parvulis reperiatur; unde sic alia Sacramenta, quæ non requirunt operacionem sacerdicii, ut non solum Baptismus, sed etiam de Eucharistia dicendum est in proposito respectu ipsorum. Quod autem de facto non expediatur Sacramentum eis præbere patet ex præf. l.u. & præc. Eccl. & re te quidem antiqua illa confuetudo communicandi parvulos sublata est ob reverentiam, ac decientiam tanti Sacramenti, & ad evitandum periculum, cum aliquis non sit necessarium parvulus ad fastigium, ut ait Trid. l.c. quare licet non exire de hoc expressa prohibito, id tamen est prohibitum altem per confuetudinem ab Ecclesiis approbatum, & traditum Parochis pro regula in Ruricis Romanis Pauli Quinti. Quod vero spectat ad amentes, cum distinctione procedendum est, velenum semper caruerunt usi rationis & sunt perpetuo amentes, & ex his discurrendum est, sicut de infantibus, quare sicut illis, neque in articulo mortis licet est Eucharistiam præbere, ita neque perpetuo amentibus. Amentibus vero, qui prius usum rationis haberunt danda est Eucharistia in articulo mortis, si prius haberuerint voluntatem can sacerdicii, quan habuissent prudenter creditur, quia haberunt voluntatem implendi omnia præcepta, inter quæ ex parte præceptum divinum de accipiendo viatico, quod proinde ei denegandum non est, cum sint capaces effectus, & fructus hujus Sacramenti, nisi confitit communis aliquod mortale, nec sit periculum irreverentia, ut vomitus, expunctionis, &c. His tandem, qui non omnino amentes sunt, sed debilitate rationis etiam extra articulum mortis, sed pro ratione dispositionis, & devotionis administrandum. Ita Suarez, Vazquez, Averia, Calensis, Amicus, Abellius, & alii Theologi passim cum D. Thoma q. 80. art. 9.

60 Secundo dubitatur, quæ parte pueri sint hujus Sacramenti capaces, eis administrari debeat. Et quidem in c. Omnis exprimitur ut triplicem distinguunt modum percipiendi Eucharistiam, nempe Sacramentalem tantum, spiritualem tantum, Sacramentalem, & spiritualem simul. Sacramentaliter tantum illi communicare dicuntur, qui res ipsa Sacramentum percipiuntur corporis, & bibendo sanguinem Christi Domini, ex sua tamen indifferente effectum Sacramenti non recipiunt, ad quem ordinatus hujus sacerdotio, qui est anima nutritio spirituallis per gratiam datum a Christi Spirituali tantum communicant, illi, qui voti, & desiderio fine reali fumptione hoc Sacramentum appetunt, & ex Trident. cit. illi propriè sic comunicare dicuntur, qui in statu gratiae inveniuntur, & ita ex fine vivi desiderant, qui per dilectionem operatur, de quo communicandi modo explicat Scotus loc. cit. illud Augustini dictum de Confec. d. 3. Er quid pars dentem, & venenum? Credo, & manducabis ita, enim spiritualiter nutritur. Sacramentaliter tandem, & spiritualiter simul illi communicant, qui cum debita preparacione, ac dispositione accedentes realiter hoc Sacramentum recipiunt, ac etiam ex opere operato ejus effectum, unde hoc tertio modo, inquit Scot. l.c. recipit Sacramentum bonus fidelis, sicut peccato mortali fecundum possibiliterum suum, & quia diligenter conscientiam examinavit, & talis verè nutritur, & Christo cibo spiritualiter unitur, & incorporatur secundum illud Aug. Credo, & manducabis non me conversus in te, sed tu conversus in me, hoc enim interest inter eum corporalem, & spiritualem, quod cibus corporalis convertitus in no-

Magistr. Theolog. Moral.

Eccl. Fran.

432 Disputatio XVIII. De Sacramento Eucharistiae.

50 Secundò conveniunt etiam Doctores, ut diximus loc. cit. præter augmentum gratie, qui est primarius, & præcipius hujus Sacramentorum effectus, quodam alio etiam cauare, de quibus fuit Recentiores, etenim peccata venialia remittit, & à mortalibus præfervar, ut docet Trident. sess. 13. cap. 2. ubi ait Eucharistiam esse antidorum, quo à quicunque liberamur culpis, & à mortalibus præfervamus, & S. Bernardus serm. de Corinna Domini, ubi dicit, *duo in nobis hoc Sacramentum operari, ut & sanguis minus in minimis, & in gravioribus solus omnius conseruatur, hos autem duos effectus tribus præferat mortaliis, ut docent plures SS. Patres, primo suggestio vi res, & robus addendo per augmentum gratie, secundò amendo peccata, ut occasionem iuxta illud. Psal. 52. *Parasti in confusione mea mortuorum adverfus eos, qui tribulans me, terribiliter protegendo nos à damnatione impugnationibus, ipsoque damones arcendo.**

Item diminutus fomites, & inordinatus appetitus, quia Christus Dominus se in hoc Sacramento sumendum nobis exhibet, non modo tamquam cibum, quo nutriamur, sed etiam tamquam salutare medicamentum, quo naturae nostrae infirmitates, id est parvae inclinaciones, immoderata affectus, &c. curenur, unde S. Greg. Nicetus Orat. Catech. c. 37. dicit Eucharistiam esse: *Sicut etiam medicamentum venientiam dannorum, quod corporis fuerit indicium Per contraria repellens afflictionem.* S. Ambro. lib. 5. de Sacram. c. 4. *Iste panis quotidianus sustinet in remedio quotidiana infirmationis.* Rursus quandoq[ue] specialia gratia actualis auxilia opportuno tempore vi hujus Sacramenti dignè suscepit, conferatur, & per charitas conservatur, robatur, & perficitur, ut explicat S. Chrysostom. ad opulum Antioch. ait hoc esse Sacramentum, in quo Christus Dominus maximam erga nos charitatem evidenter teat. Tandem præstansissimum etiam hujus Sacramenti effectus recentetur a PP. Singularis quadam, & inexplorabilis uno Christi Domini cum eo, qui Sacramentum illud dignè suscepit, iuxta illud, quod ipse dixit Joan. 6. *Qui manducat meam carneam, & bebit meum sanguinem, in me maneat, & ego in eis.* & de hac mirabili unione cum magno pietatis effectu sapienter loquuntur PP. sed præceptum à Chrysost. loc. cit. ubi ait: *Propter seipsum nobis immixtus, & corpus suum in nos conservavit, ut unum quid efficiamur, tamquam corpus capituli coagimentum, ardenter enim amorem hoc est.* Hoc autem diximus q. 17. cit. art. 1. in fine, intelligendum non est de unione aliqua physica, ut quidam explicare videntur, quod dicat aliqd preter unionem per affectionem, & præter locum indistinctum localem Christi sub specibus ad os, & stomachum communicant, sed tantum de unione quadam morali, quatenus communicantes dicuntur uno caro cum Christo, dum dignè accedunt ad eum carnem manducandum, & sanguinem bibendum, quia speciali modo sunt ejus membrorum, quatenus quodammodo in ipso converuntur, & ipsos respicit quasi carnem suam.

51 Tertio loquendo de modo, quo primarius effectus hujus Sacramenti cauatur, est principia difficultas an hoc Sacramentum majorem gratiam conferat virtute utriusque speciei, quam unius tantum; & quæstio est de speciebus diversæ rationis, panis, & feliciter, & vini, quibus hoc Sacramentum, tamquam perfectum convivium spirituale integratur, non autem de speciebus ejusdem rationis; de his enim omnes concedunt, quod etiam multipliciter in eadem sumptione per se, & ex vi Sacramenti majorum non conferant gratiam, quam conferent non multipliciter, imo quæ conferunt vel minima pars hofiliae confecrare: Et etiam quæstio de speciebus diversæ rationis per se, & vi Sacramenti confidatur, non autem ratione melioris dispositionis subjecti, quia aliquin si quis pot uani sumptum speciem interim ferventiores actus eliciens melius disponatur, jam ratione melioris dispositionis sumendum aliam speciem maiorem gratiam conseruet, quod quidem concedi debet non tantum de pluribus speciebus diversæ rationis, sed etiam ejusdem rationis, utpote per plures hofiliae in una communione sumptus, itan succedit uita post aliud fumatur. Negant D. Thomas, D. Bonaventura, Cajetanus, Valentia, Suarez, Amicus, Coninchius, Beccanus, Averla, Morandus, Bonacina, & ex nostris, Gavatius, Brancatus, & alii communiter, quod probant primò ex Concil. Trid. sess. 2. t. c. 3. dicente: *Nulla gratia necessaria ad salutem fraudariorum, qui unam speciem fulim accipiunt,* per quod innuit tantam gratiam recipere, qui unam tantum speciem recipit, sicut utrumque. Deinde quia aliquin post laici merito de Ecclesiæ conqueri, quod uim Calicis possit interdixit. Demum quia in qualibet specie est totus Christus ergo per quamlibet speciem datur tota gratia hujus Sacramenti. Affirmant Alensis, Vazquez, Lugo, Capensis, Orlando, Meratius, Bernal, & ex nostris Pontius, Higuerius, & alii.

52. Quamvis autem utraque opinio sit probabilis, & negativa etiam communior, nostamen q. 17. citata art. 2. diximus af-

firmsativam videri probabilem, quod ibi probamus, quia hoc Sacramentum non solum, ut Sacramentum, est sub utraque specie institutum, sed etiam ut Sacramentum Joan. 6. *Cave vero effectus, & sanguis mens verò est bonus;* nam ad completem convivium requiriatur cibus, & potus; ergo quilibet pars hujus Sacramenti habet cauare gratiam, & suam habet significacionem diversam, & suam refractionis modum, quia Sacramenta id efficiunt, quod significant, atque id est non minus uni, quām alter signo respondere debet usus propria gratia Sacramentalis. Confirmatur quia quilibet species habet propriam significacionem gratia distinctam à significacione alterius cum una significet anima refractionem per modum cibi, & alia per modum potus; ergo quilibet habet proprium effectum distinctum ab altera, siquidem causalityas sequitur significacionem, ac per consequens quando sumuntur utraque species, sumunt plus gratias, quām cum recipiunt una. Tandem haec duas species faciunt ad integratim convivium spirituale, sed eausti pluribus, quando integrant unam, cuiilibet ex ratione propriam convenienter partem in cauando: ergo idem in proposito dicendum est has, scilicet, duas species unam cauam integrum in specie constitutae, & consequenter quamlibet propriam habere efficaciam, cum ergo quilibet per se gratiam conferat, si ambo sumuntur; major fructus percipitur, & consequenter utraque simili uberiori rem gratiam conferat, quām altera tantum; sive ratione Clemens Sextus in Bulla ad Regem Galliarum concessit ei communionem sub utraque specie dicens hoc ei permettere, *ad maius gratia augmentum, ita discurrimus loc. cit. præcludendo variis Adversariorum evulves, que ibi videri possunt.* Adid, quod ex Trident. adducitur in oppositum respondentes ibidem ea verba nostra potius favere sententia: non enim absolute dicit Concilium, nulla gratia fraudari eum, qui sub una tantum specie Sacramentum recipit, sed dicit, nulla gratia necessaria ad salutem fraudariorum, quibus verbius supponere videtur acceptientes unam tantum speciem aliqua gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit ad salutem non esse necessariam. Ad secundum non pollunt Laici de Ecclesiæ conqueri, tunc quia non ob id aliqua gratia ad salutem necessaria privantur, ut declarat Concilium: rūm quia in hujus Sacramenti dispensatione non tam attendi debet suscipientium utilitas, quam ipsius Sacramenti reverentia, quia per panem est Calix effusione in tanta communicatione unum aliquam speciem aliquam gratia privari, quam tamen dicit

Franciscus Saleius Episcopus Gebennensis in ipso rationis cre-
puculo ad Christum Dominum volebat in hujus Sacramenti
participatione adduci, ut illius gratia irrator tanguam no-
velli olivarum in circuitu mensa Domini adolescentem, eaque
confortante baptismalem innocentiam feliciter, & constantius
cudidisse. Addone tamen communiter Doctoribus, quando
pueri rationis umor adepti incident in mortis pectus, etiam
communicari potest ante omnes, quia illis folget hoc
Sacramentum concedi, quod exemplis suadent, & ratione, si
mentalis Eucharistie sumptio private, quod praesertim probat
ex eo, quod Ecclesia omni in quibusdam Concilis, ac nominati-
tim in consilio Iliberitano quosdam peccatores publicos, licee
penitentes, & Sacramentaliter absolutos, faciat etiam sumpto-
ne etiam in articulo mortis privavit; ergo idem etiam nunc in
similibus casibus facere poterit ad horrem, quorundam cri-
minum alius animi suppeditandus, cum in dispensatione Sa-
cramentorum talia illorum substantia piegratam a Christo Do-
mino potestetem acceptera. Ita discutitur Abellius loc.

Sacramentum conceit, quod olim in omni olim dabatur infantibus statim post baptismum, & nunc etiam datus amenculus, qui solus ante rationis umbram habet, sed postea omnis humanae cognitionis expertes sunt, sique debet ex obligatione à Pauperibus dari multo magis pueris dari debet alii qualiter cognoscuntibus, immo tanta cognitionis utra praeedit, & quanto sufficit ad mortale peccatum, & ad contumeliam, & dolendum de peccatis suis, & quis sunt verè capaces obligationis, & praecipi. Tum quia nisi tunc impleatur divini communis praecipuum, jam non remaneat tempus ultrem illud adimplendi, utpote morte in infante, quare tunc non adest commoditas differendi, sicut circa praecipuum Ecclesiasticum anno communis, atque id non solum potest, sed ex obligatione debet tunc à Pauperibus hoc Sacramentum pueris ministrari. Ita debet tunc Averba qu. 8. de Sacram. Euchar. scilicet. cum Sua. Henric. Laym, Bonac. Diana, Reg. Diana, & aliis. Invenimus. Sed sursum ostendimus, non sequitur.

66. Tertiū dicitur, *an mutis*, & *surdis* à nativitate, non fons
in articulo mortis, sed etiam in vita Eucharistia sit admi-
nistrastra. Communis opinio affirmat, & fundamentum est,
quia muti, & surdi à nativitate capaces sunt Sacramenti penitentie-
tis, ut tenent communiter Doctores; ergo etiam Sacra-
mentum Eucharistiae probatur consequentia a paritate rationes, quia
plura difficiliora, vel saltem non minus difficilia quia cognoscere
debet, ut valde, & fructuose confiteatur nimirum discrimen
inter peccatum mortale, & veniale, dolorem de peccatis prae-
teritis sufficientem ad validitatem confessionis, firmum proposi-
tum illa non reiterandi, & animus satisfaciendi, ac alia, quoniam
non minus difficultate sunt ad capiendum, quam illa que ad val-
idam Eucharistiae sumptionem reperuntur. Confrem, quia muti,
& surdi, ut plurimum adeo perspiciaci solent ingenio, ut
plura difficillima ipsius per signa, & nutus significata intelligent
et intellectu facile signis manifestent, ut ipsa experientia docet;
ergo per signa quoque, & nutus potest eis Eucharistiae mysterium
explicari, & dispositiones ad dignam eis suscepctionem re-
quisita, & potest communicari. Denique quoniam muti, &
caci à nativitate sint capaces Sacramenti penitentie, adhuc
tamen hoc de mutis difficilius est, quam de surdis, ut diximus
4. disp. 5. q. 16. art. 2. n. 246. & seq. quia confessio Sacramenta-
lis aliquo signo sensibili fieri debet; signum autem ad confessio-
nem aptissimum est humana vox, quia distinctius, & certius si-
gnificare, quānam alia omnia signa sensibili, & est inter homines
maximè usitatum, & notum, Ideoque in Concil. Florent. in de-
creto Eugenii materialia Sacramenti penitentie dictur eis oris
confessio. Et nihilominus hoc non obstante diximus ibidem cum
communi Theologorum sententia ex Scoto 4. diff. 17. q. in solu-
tione principali mutos esse capaces Sacramentis confessio-
nis, & ad illam de jure divino teneri, quia manifestatio hu-
mana post sciri non solùm punit, & iocundat.

manorum conceptuum potest huius non solum vox, & locutio-
ne, sed etiam scripto, aliisque signis, & notibus, ut confar-
moribus; quia non potentes loqui signa contritionis, & con-
fessionis exhibent; ergo tamquam magis id afferendum erit de Sacra
mento Eucharistie, pro cuius sumptione non sicut necessaria si-
gnata adeo sensibili, ut etiam Dianat. 5. tr. 6. resol. 6. & 7. Cap.
tr. 2a. disp. 9. lect. 5. in fine, & alli pallium.

67 Quartu*s* dubitatur, an rei ad mortem damnati sint Eu-
charistie capaces, ut licet illis deinceps non possit. Affirmat
communis opinio apud Caffenf. loc. cit. damnato ad mortem
dandum esse Eucharistiam; etiam si non fit jejunus, quia ex una
parte est tenetur ex praecopio, quoniam sit in articulo mortis, nec violen-
tia mors tollit ei haec obligacionem & ex alia Iudeus non te-
nente diffire executionem, quando commode non potest, &
multo minus, freu ex industria jejunio violavit, ut vitam
protrahat; Inquit subdit ibidem contra Julianum Claram, Zera-
lam, & alios Jurifiles non esse indecens Eucharistiam recipere
quoniam in ipso die mortis, ac etiam quamvis pridie antemortem
sumptuosa efficit Eucharistia a damnato per modum vaticini, si ta-
men deviationis causa ipsa quoque die mortis iterum communi-
care vellet, non solum non esse impediendum, sed potius hor-
tandimus ut cerebellibus morte patetur, ut etiam Sanchez
notat in scelesti, disp. 4. nn. 4. Verum quamvis hic sit communis
dicendi modus, & Christiani pietatis validè contentus, nihil
Iominus factus etiam probabiliter addit. Abel. fcc. 9. cit. cum Isamberto
Eclesiam posse speciali aliquo decreto, vel ratione aliquic-
ius confutandis huicmodi reos ad mortem damnatos Sacra-

Quæstio V. Articulus II.

ARTICULUS SECUNDUS.

Quis sit legitimus hujus Sacramenti Minister.

Primo diecundum est, solum nova legis Sacerdotem, ut ministerium legitimum Eucharistiam conficeret posse, & Ministerum ordinarium dispensare. Ita Theologii omnes cum D. Thoma q. 82, art. 3. & Scoto q. 13, q. 2. & quod primam partem confat ex ipsius Christi verbis Luk. 22. & Matt. 26. Hoc facit, &c. quibus solis Apostolis, coramque in Sacerdotio sacerdosis hinc Eucharistiam conficiebat potestem concepit confat etiam ex Conc. Lateran. sub Innocentio III. c. Formiter, in quo statuit Neminem nisi Sacerdotem nisi secundum claves Ecclesiarum ordinatum Sacramentum huc possit confidere, quod etiam ad doctrinam istam in Concil. Triad. coll. 2. art. 2. SS. Rerum

exscriptio definitum est in Concil. Trid. sicc. a. c. 1. & SS. Petrus unanimitate docent. Quod secundum etiam confitit ex verbis Apostoli ad Corint. 4: *Sic nos existimemus homos, ut ministri Christi, & dispensantes mysteriorum Domini, & ex verbis, quia Ecclesia recitat in hymno Corporis Christi Sic sacerdotium ipsud instituit, cuius officium committi voluit sibi Presbiteris, quibus de congruit us fumant, & deinceps erat, unde in cap. Porrovent de Concil. 2. reprehenduntur quidam Sacerdotes qui Latice Eucharistiam dabant ad infirmos deferendam. Hoc etiam definitum fuit in Concil. Niceno 1. c. 16 ubi dicitur *Ministrorum haec Sacramentum proprium est Presbiteri Non Diaconi, & postea in Trid. sicc. 13. c. 8 ubi dicitur *Hunc semper in Ecclesia morem suisse, ut Latii a Sacerdosibus communionem accipere*. Denique id probat Sto. I. c. ratione ex congruitate deducta, si enim ab anima mediante corde illius virtutes ad cetera membra derivantur, & in corde est principialis fides vestre ex Arift. l. de hist. anim. c. 16. & sicut in qualibet politia actus principiales ad eam pertinentes aliqui personae in illa principia competit; ita congruum est actuum ipsum dispensandi Eucharistiam apud Illius redire, qui in Ecclesiastica Hierarchia principalis est, qualis est Sacerdos. Notanter autem dicunt solum Sacerdotem esse ordinarium dispensationis, & administrationem hujus Sacramenti Ministrum, quia ut testatur S. Ambrosius 1. o. c. 41. & S. Justin. *Apolo.* 2. in fine, primis Ecclesiis temporibus ob Sacerdotum penituriam extraordinariam hinc Eucharistia dispensatio Diaconis etiam commissa fuit, & delegata, quod tamen tempore consequenti ad solam causam necessitatis redactum fuit, ut declaratur in Cone Carthag. 4. can. 38. Unde dicunt etiam DD. communiter, nunc quoque ex commissione Sacerdotis, & causa necessitatis posse Diaconum hoc Sacramentum dispensare, ut si infirmus in mortis articulo iaticaret poplularer, nec adflet Sacerdos, pollet Diaconus illum administrare, quia id ei convenienter jure communis, ut confitit ex Concilio Niceno can. 14.**

7 Secundò est difficultas, an ex commissione, sed necessitate posset etiam Clericus minor Diacono, aut purus Laicus hoc Sacramentum infirmo ministrare, aut fibinet funere in mortis articulo. Affirmans plures, quia pfectis temporib. Eucharistia dabatur in manus proprias Laicorum, ut se communicaret, & interdum per Laicos ad infirmos mitebatur, ut narrat Euseb. 6. Histor. c. 36. unde nulli dubium est tunc licet esse; Sed etiam post rigorosam prohibitionem, quae habetur in c. cit. *Pervenit*; & non malis annis antea narrata etiam a laudator, Marian Scotie Regimina in Anglia detentorum, infantibus fibi ob fidem Catholicam morte, per se sumpsisse Sacram Eucharistiam quam ad hunc finem a Catholicis Sacerdotibus receperant secum alerbarat; quare idem etiam his temporibus in cafo pfectis necessitatis concludunt licitum esse, ita Sua. Valentia, Layman, Fillius, Reginald. Diana, Lezana, Castro, Galavat ex nostris, & plures alii, qui etiam ratione redditum, quie solum humano prohibitus est Laico attingere Eucharistiam ex c. cit. *Pervenit*; juxta autem humanum non videatur in tali evenitu obligari, sed potius videatur cedere graviori iurice proprio Divino, quo fideles tenentur in articulo mortis communicae. Negant plures alii, quorum pricipium fundamentum est prohibito relata in c. cit. *Pervenit*, quod decretum confirmat Conc. Trid. fess. 13. c. 8. ubi at in *Sacramentum sumptuose tempore in Ecclesia Dei mis sunt uei Laici a Sacerdotibus communionem accipere, qui mos tamquam ex traditione Apostolica defensens iure, merito resistiri debet, que confutando fundatur tamen reverentia ipsa Sacramenti, ob cuius dignitatem decet, ut non nisi a Sacerdote, & in solo necessitate casu tantum a Diacono administretur. Tum quia cum hoc Sacramentum non sit ad salutem necessitatis necessitate medi, sed cantum usile, non obligat nisi cum debitis circumstantiis ad ipsius debitam reverentiam requisitis, quia privata perforn utilitati praevalere debet; unde in pluribus locis, etiam ubi sunt pauci Sacerdotes, & Diaconi*

438 Disputatio XVIII. De Sacramento Eucharistiae.

sicut quando actu conficit Sacramentum confitens in fere non videatur ergo tam graviter obligari, esse in fato gratiae, ut alioquin in hoc ministerio mortaliter peccet, sed tamen ob reverentiam tanto Sacramento debitam; saltem venialiiter peccat, dummodo id contingat sine scandalo suscipientium. Ita discurrit Averla loc. cit. pro qua sententia citantur ab ipso Silvius Noguus, Cabrera, Kellisonus, Valg. Lugus, ueroj Ledefina Joan. de Cruce, Barbola, Diana, &c. alii.

74 Quinto præterea debet cavere Sacerdos, ne hoc Sacramentum ministret censura aliqua irrestitus, etiam si aliquo se reponeret in fato gratiae, alter non solum mortaliter peccare, sed etiam irregularitatem incurret, utpote cum tali impedimentoum actu Ordinis exercens, ut supra dictum est disp. 13. de censuris qu. 2. art. 2. quod tamen intelligentem est excepto casu extremitate necessitatibus ad communicandum infirmum. Dubium tamen est, an possit fidelis in casu necessitatis Eucharistiam accipere ab excommunicato, degradato, schismatico, heretico, & dubium non est de excommunicato ab Ecclesia tolerato, à quo etiam extrâ casum necessitatis Eucharistiam accipere possumus, quando commode alium habere nequimus sed tantum de excommunicato non tolerato, qualis est nominatum excommunicatus, & notiorius Clerici percursor, cum quibusdam in sacris communicare prohibemus juxta decretum Concil. Constant. Negant plures ex antiquis, pro qua sententia citari solent D. Th. Bonav. Durandus, Paludanus, Palatus, & alii Scholastici 4. d. 13. quorum fundationem est prohibito ipsa Ecclesia, qui prohibet nos cum huiusmodi hominibus in facies comunicare, ut dictum est disp. cit. à quibus non nisi Sacramenta Baptismi, & Penitentie, que sunt ad salutem necessaria in articulo mortis ex eadem Ecclesia concessione suscipere possumus. De Baptismo habetur 24. qu. 1. can. Si quem, qui despuit nos est ex D. Auguft. lib. 1. de Baptismo contrâ Donatistis cap. 2. De pœnitentia vero habetur cap. Quod in se, de penitentie, & remissionibus, docetur Trid. sell. 14. cap. 7. ubi definit articulo mortis qualcumque Sacerdotes absolvere potest quocumque Pœnitentie, à quibuscumque peccatis; de communicatione vero, reliquaque Sacramentis nulla fit mentio. Affirman plures ex Recensioribus, ut Soto, Suarez, Valg. Amicus, & alii, qua sententia probabiliter videtur, & conformior jam dictis disp. 13. cit. q. 2. art. 2. quorum fundationem est, quoniam eadem iura, que in articulo mortis concedunt Sacramenta pœnitentie ad omnibus Sacerdotibus suscipiendum, concedunt etiam viaticum, ut constat ex cap. citato Quod in se ubi Pontificis expressis verbis declarat, quod eodem verbo, que pœnitentiam concedit morientibus, concedit quoque viaticum.

Conformat ratione, quoniam hoc Sacramentum iure divino obligat in articulo mortis, sed Ecclesia prohibere non potest, ne hoc ius in articulo servetur, nisi solum in casu irreverentiae; nulla autem est irreverentia hoc Sacramentum in articulo mortis suscipere à nominatum excommunicato, degradato Schismatico, Heretico, aliquo sequenter, neque nos posse in articulo mortis Sacramentum Penitentie a tali Sacerdote recipere, cum eodem modo fit contra reverentiam Sacramenti penitentie, ut illud à talibus Ministris impendatur. Tandem quia eo ipso, quod Ecclesia in tal casu facultatem concedit, moribundis ad huiusmodi Ministris Sacramenta petendi, hoc ipso concedit illis quoque potestem ea ipsa Sacramenta in tali casu licite ministrandi, petere enim, & ministrare sunt correlative, unde non potest in tali casu, esse licita petitio, quin simul licita sit administratio Sacramenti, & idem nulla a parente committitur irreverentia à talibus Ministris in articulo mortis Sacramenta fulciri.

75 Ex qua doctrina facile occurrit fundamento prioris sententie, illa enim Ecclesia prohibito non se extendit ad fidèles in articulo mortis constitutos, in quo sicut licitum est

ab hujusmodi ministris accipere Sacramentum Baptismi, ut etiam Scot. docet 4. d. 5. q. 1. & pœnitentie, ita & Eucharistie, ut jam ostensum est. In hac tamen difficultate mini vale probatur, quod ait Amicus disp. 3. de Ministro Eucharistiam dispensante scilicet 2. in fine, cum pluribus aliis, quod quia via in præfieri potest, ut ab hujusmodi Ministris hoc Sacramentum sine scandalo aliorum administretur, aut periculo salutis ipsius suscipientis, ne in eorum erroribus, & heres, quas plerumque solent hæretici, & Schismatici in Sacramentorum administratione admiscerent, consenserat; consilium est in eo ac ordinis mortis à communione abstineat, quam ab hujusmodi Ministris illam accipere cum tanto periculo, præterea cum hoc Sacramentum non sit ad salutem necessarium necesse est medi; Quod confirmari potest exemplo Hernemegildi filii Leovigildi Regis Visigothorum, qui potius elegit a parentibus occidi, quam ab Episcopo Ariano Eucharistiam accipere ab excommunicato, degradato, schismatico, heretico, & dubium non est de excommunicato ab Ecclesia tolerato, à quo etiam extrâ casum necessitatis Eucharistiam accipere possumus, quando commode alium habere nequimus sed tantum de excommunicato non tolerato, qualis est nominatum excommunicatus, & notiorius Clerici percursor, cum quibusdam in sacris communicare prohibemus juxta decretum Concil. Constant. Negant plures ex antiquis, pro qua sententia citari solent D. Th. Bonav. Durandus, Paludanus, Palatus, & alii Scholastici 4. d. 13. quorum fundationem est prohibito ipsa Ecclesia, qui prohibet nos cum huiusmodi hominibus in facies communicare, ut dictum est disp. cit. à quibus non nisi Sacramenta Baptismi, & Penitentie, que sunt ad salutem necessaria in articulo mortis ex eadem Ecclesia concessione suscipere possumus. De Baptismo habetur 24. qu. 1. can. Si quem, qui despuit nos est ex D. Auguft. lib. 1. de Baptismo contrâ Donatistis cap. 2. De pœnitentia vero habetur cap. Quod in se, de penitentie, & remissionibus, docetur Trid. sell. 14. cap. 7. ubi definit articulo mortis qualcumque Sacerdotes absolvere potest quocumque Pœnitentie, à quibuscumque peccatis; de communicatione vero, reliquaque Sacramentis nulla fit mentio. Affirman plures ex Recensioribus, ut Soto, Suarez, Valg. Amicus, & alii, qua sententia probabiliter videtur, & conformior jam dictis disp. 13. cit. q. 2. art. 2. quorum fundationem est, quoniam eadem iura, que in articulo mortis concedunt Sacramenta pœnitentie ad omnibus Sacerdotibus suscipiendum, concedunt etiam viaticum, ut constat ex cap. citato Quod in se ubi Pontificis expressis verbis declarat, quod eodem verbo, que pœnitentiam concedit morientibus, concedit quoque viaticum.

Conformat ratione, quoniam hoc Sacramentum iure divino obligat in articulo mortis, sed Ecclesia prohibere non potest, ne hoc ius in articulo servetur, nisi solum in casu irreverentiae; nulla autem est irreverentia hoc Sacramentum in articulo mortis suscipere à nominatum excommunicato, degradato Schismatico, Heretico, aliquo sequenter, neque nos posse in articulo mortis Sacramentum Penitentie a tali Sacerdote recipere, cum eodem modo fit contra reverentiam Sacramenti penitentie, ut illud à talibus Ministris impendatur. Tandem quia eo ipso, quod Ecclesia in tal casu facultatem concedit, moribundis ad huiusmodi Ministris Sacramenta petendi, hoc ipso concedit illis quoque potestem ea ipsa Sacramenta in tali casu licite ministrandi, petere enim, & ministrare sunt correlative, unde non potest in tali casu, esse licita petitio, quin simul licita sit administratio Sacramenti, & idem nulla a parente committitur irreverentia à talibus Ministris in articulo mortis Sacramenta fulciri.

75 Ex qua doctrina facile occurrit fundamento prioris sententie, illa enim Ecclesia prohibito non se extendit ad fidèles in articulo mortis constitutos, in quo sicut licitum est

DISPUTATIO XIX.
DE SACRAMENTO ORDINIS.

439 DISPUTATIO XIX. DE SACRAMENTO ORDINIS.

POST disputationem de Sacramento Eucharistie, aliam agendum de Sacramento Ordinis ut potest que cum illa necessariam habet connexionem, sicutidem Ordo, seu ordinatio, ut inquit Scotus 4. d. 24. q. un. ar. 3. est institutio alicuius in gradu Ecclesie praeminenti, cui convenit aliquod ministerium circa Eucharistiam exhibendum, & septem gradus, quibus confat Ordinis Sacramentum, appellantur gradus per similitudinem, quia per eos, quasi gradus auctoritatis ad Presbyteratus dignitatem, virtute cuius homo constitutus legitimus Eucharistie minister tam quodam confectionem, quam quodam dispensationem, dicitur est disp. 24. Et quoniam plura quoque de hoc Sacramento diximus l. 4. sent. disp. 4. ad speculationem præterit (peccatoria, brevieri hanc disputationem expediemus ex dictis ibi dem, addendo alia ad moralē doctrinam attinentia ibi omisita.

QUESTIO PRIMA.

De essentia, & existentia Sacramenti Ordinis.

Nomen Ordinis, quod ex se latissimum habet significationem, ut observat Scotus loc. cit. magis in rigore accipitur pro gradu eminenti in politia, vel Communitate aliqua, & Republica, sic enim dicitur Ordo Senatorius, ordo equites, & similares, & hic ad Ecclesia usurpatum est ad significandum certum statum, & gradum personarum, qui dicitur Ordo Clericalis, nempè Ministerium, qui ad res divinas, & sacras sunt deputati, ut docet etiam Catechismus Romanus p. 2. c. 7. [Tunc etiam ad significandum ritum illum sacram, quo quisque Ministerium ilorum sollemni religione conferatur, ac divino cultu, sacrifici Altaribus deputatur, & in hoc sensu finitur in presenti.]

ARTICULUS PRIMUS.

Quid sit Ordo, & an sit Sacramentum.
Quosquales.

OUamvis sit aliqua Doctorum varietas in assignanda Ordinis distinctione, que potius est de nomine, quam de re, ut diximus, disp. 4. cit. qu. 1. ab initio, clarior tamen, & exactior est, quam tradit Doctor loc. cit. quod Ordo, seu ordinatio est institutio alicuius in gradu Ecclesie praeminenti, cui convenit aliquod ministerium circa Eucharistiam exhibendum facta à Ministro idoneo, certa verba proficeret, & simul cum intentione debita ministerius gradus illius aliqui signo visibili representant ex institutione divina efficaciter significans gratiam praeminentem, qui ordinatis digno aliquod ministerium exequatur. Ita Doctor loc. cit. ubi ait ex hac communione definitionis proportionatiter deducit postulationes speciales Ordinis cuiuslibet; & notanter ibi dicitur præcepit circa Eucharistiam, aut igitur directe, & immediate, aut indirecte, & mediate. Primo modo deducuntur tres Ordines facili, qui dicuntur maiores, secundo modo quatuor non facili, qui dicuntur minores; primus fit tripliciter, aut Eucharistiam conficiendo, & sic est Ordo Sacerdoti, aut dispensando, & tractando in cam in vatis, & sic est Ordo Diaconatus, unde patet quod legere Evangelium non est principalis actus Diaconi, sed secundarius, aut subministrando materiam Eucharistie, & sic est Subdiaconatus, cuius etiam legere Episcopalem, est actus minus principialis, & secundarius; aliis autem quatuor Ordines minores accipiunt respectu actuum remote se habentium ad Eucharistiam, ut Doctor ibidem explicat. Quid verò spectat ad Clericalem Tonfuram, quamvis Canonizit quidam alii Ordinibus anumerandam esse arbitratur; communis tamen, & vera Theologorum sententia est, ut diximus q. 1. cit. art. 1. non esse ordinem, sed distincte, & separata eam commemorat, tamquam quid prærium ad omnes Ordines cum dicit: Ut qui iam Clericale Tonfuram inservit, per minores, & maiores Ordines ad Sacerdotium ascendens, quibus verbis expresso prima Tonfuram a numero etiam ordinum Minorum excludit, & clariss adhuc in Catech. Rom. loc. cit. dicitur, Tonfuram esse tantummodo preparationem quandam ad Ordines inferiori, quorum remissoris peccata, remittuntur eis, Iohann. 20. De Matrimonio.

4 Primo dicendum est, Ordinem esse Sacramentum novæ legis a Christo Domino institutum. Ita statuimus loc. cit. tamquam dogma fidei contra Hereticos quodam, & fati sperare ex ipsa Scriptura deducitur, nam in Evangelio Christus ordinavit Ius Apostolorum in Sacerdotibus, & Episcopos, quando in nocte Cœme dixit illis: Hoc facite in meam commemorationem, & quando post Resurrectionem eis dixit: Accipite Spiritum Sanum, quorum remissoris peccata, remittuntur eis, Iohann. 20. De Matrimonio.

Eccl. 4
6 Tertid